

C-222/04. sz. ügy

Ministero dell'Economia e delle Finanze

kontra

Cassa di Risparmio di Firenze SpA és társai

(a Corte suprema di cassazione [Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Állami támogatás – EK 87. és 88. cikk – Bank – Banki alapítvány – Vállalkozás fogalma – A banki alapítványok részére kifizetett osztalékra kivetett közvetlen adóra vonatkozó kedvezmény – Állami támogatásnak való minősítés – A közös piaccal való összeegyeztethetőség – 2003/146/EK bizottsági határozat – Az érvényesség értékelése – Elfogadhatatlanság – EK 12., 43. és 56. cikk – A hátrányos megkülönböztetés tilalma – Letelepedés szabadsága – Tőke szabad mozgása”

Az ítélet összefoglalása

1. *Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések – Az érvényesség megítélése – EK 230. cikk alapján meg nem támadott határozat érvényességére vonatkozó kérdés*

(EK 230. és 234. cikk)

2. *Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések – A Bíróság hatásköre – Korlátok – Nyilvánvalóan nem releváns kérdés*

(EK 234. cikk)

3. *Verseny – Közösségi szabályok – Címzettek – Vállalkozások – Fogalom*

(EK 87. cikk, (1) bekezdés)

4. *Verseny – Közösségi szabályok – Címzettek – Vállalkozások – Fogalom*

(EK 87. cikk, (1) bekezdés)

5. *Államok által nyújtott támogatások – Fogalom*

(EK 87. cikk, (1) bekezdés)

6. *Államok által nyújtott támogatások – Fogalom – Az intézkedés szelektív jellege*

(EK 87. cikk, (1) bekezdés)

7. *Államok által nyújtott támogatások – A tagállamok közötti kereskedelem érintettsége – Versenytorzítás – Értékelési szempontok*

(EK 87. cikk, (1) bekezdés)

8. *Államok által nyújtott támogatások – Fogalom*

(EK 87. cikk, (1) bekezdés)

1. Mivel a bizottsági határozat érvényességének értékelésére vonatkozó kérdést a kérdést az elterjesztő bíróság hivatalból tette fel, és nem olyan jogalany kérelmére terjesztették el, amely bár lett volna lehetősége rá, nem indított e határozat megsemmisítése iránti keresetet az EK 230. cikkben elírt határidőn belül, az említett elzetes döntéshozatalra elterjesztett kérdés nem tekinthető elfogadhatatlannak ez utóbbi körülmény miatt.

(vö. 72–74. pont)

2. A Bíróság akként határozhat, hogy nem dönt valamely közösségi jogi aktus érvényességére vonatkozó, elzetes döntéshozatalra elterjesztett kérdésről, ha nyilvánvalónak tűnik, a nemzeti bíróság által a közösségi jog kért értelmezése nem áll semmilyen összefüggésben az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával.

(vö. 75. pont)

3. A versenyjogban a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozási módjától.

Minden olyan tevékenység gazdasági tevékenységnek minősül, amely áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálatával jár. Még ha a leggyakrabban a gazdasági tevékenységet közvetlenül a piacon gyakorolják is, nem lehet kizárni azt az esetet, hogy valamely gazdasági szereplő közvetlen kapcsolatban van a piaccal, és közvetlenül másik szervezet ellenőrzése alatt áll olyan gazdasági egység részeként, amelyet együtt alkotnak.

E tekintetben a részesedések birtoklása még ha irányítást megalapozó részesedésekről is van szó, önmagában nem elegendő ahhoz, hogy gazdasági tevékenységnek lehessen minősíteni a részesedéseket birtokló szervezet tevékenységét, ha az csak a részvényes vagy tag jogállásához kapcsolódó jogok gyakorlásával jár, és az osztalékban részesülés adott esetben csupán a vagyontulajdonjogának egyszeri haszna. Azt a szervezetet azonban, amelyik részesedéssel rendelkezik valamely társaságban, és ténylegesen gyakorolja ezen irányítást, azáltal hogy közvetlenül vagy közvetve beavatkozik a társaság ügyvezetésébe, úgy kell tekinteni, hogy részt vesz az irányított vállalkozás gazdasági tevékenységében, és így e címen a szervezetet az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett „vállalkozásnak” kell minősíteni.

Ennek hiányában valamely vállalkozás két különböző szervezetre való egyszeri szétválasztása, amelyből az egyik közvetlenül gyakorolja a korábbi gazdasági tevékenységet, a második irányítja az első úgy, hogy teljes mértékben beavatkozik annak ügyvezetésébe, az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályokat megfosztaná hatékony érvényülésüktől. Ez arra vezetne, hogy a második szervezet az állam által vagy állami forrásból nyújtott támogatásokból vagy más kedvezményekből részesülhetne, és azokat teljesen vagy részben az első javára használhatná, akár a két szervezet által alkotott gazdasági egység érdekében is.

Így az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében „vállalkozásnak” lehet tekinteni, és az állami támogatásokról szóló közösségi szabályok hatálya alá tartozik a jogi személy mint banki társaság tőkéjét ellenőrző banki alapítvány, amelynek alapszabálya olyan szabályokat tartalmaz, amelyek olyan szerepre utalnak, amely túlmegy a befektető tőkebefektetési tevékenységén, lehetővé teszi ellenőrzési, valamint irányítási és pénzügyi támogatási szerep gyakorlását, és így azt jelzik, hogy szervezeti és működési kapcsolat állt fenn a banki alapítványok és a banki társaságok között.

(vö. 107–118., 125. pont és a rendelkez? rész 1. pontja)

4. Az olyan jogi személy, mint a banki alapítvány, amelynek tevékenysége kizárólag a nonprofit szervezeteknek történ? hozzájárulás fizetésére szorítkozik, nem min?síthet? „vállalkozásnak” az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében. Ugyanis az ilyen tevékenység kizárólag szociális jelleg?, és nem a piacon más gazdasági szerepl?kkel versenyezve végzett tevékenység. E tevékenységgel kapcsolatban a banki alapítvány jótékonyági, illetve karitatív szervezetként jár el, és nem vállalkozásként.

Amikor azonban a banki alapítvány a közérdek és társadalmi hasznosság terén saját maga eljárva a nemzeti jogalkotó által számára engedélyezett pénzügyi, kereskedelmi, ingatlan? és egyéb vagyoni ügyleteket végzi, amelyek szükségesek a banki alapítványra bízott célok eléréséhez, vagy hozzájárulnak, ahhoz, lehet?sége van arra, hogy más gazdasági szerepl?kkel versenyezve árukat és szolgáltatásokat kínáljon a piacon, például a tudományos kutatás, oktatás, m?vészet vagy egészségügy terén.

E feltételezés szerint ilyen banki alapítványt vállalkozásnak kell tekinteni, mivel gazdasági tevékenységet fejt ki, és bár az árukat vagy szolgáltatásokat nonprofit célból kínálja, amennyiben nyereségorientált gazdasági szerepl?kkel versenyezve teszi meg ajánlatát, alkalmazni kell rá az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályokat.

(vö. 119–125. pont és a rendelkez? rész 1. pontja)

5. A támogatás fogalma általánosabb, mint a szubvencióé, mivel nemcsak az olyan pozitív juttatásokat foglalja magában, mint maguk a szubvenciók, hanem azon beavatkozásokat is, amelyek különböz?féleképpen könnyítenek a terheken, amelyek általában a vállalkozás költségvetését terhelik, és amelyek ugyanolyan természet?ek, és azonos hatásúak, anélkül hogy a szó szoros értelmében szubvenciónak min?sülnének.

Ebb?l következ?en az az intézkedés, amellyel az állami hatóságok adómentességet biztosítanak egyes vállalkozásoknak, amely ugyan nem jár együtt állami források átruházásával, de pénzügyileg kedvez?bb helyzetbe hozza a kedvezményezettet, mint a többi befizet?t, állami támogatásnak min?sül az EK 87. cikk (1) bekezdése alapján. Ugyanígy min?sülhet állami támogatásnak az az intézkedés, amely egyes vállalkozásoknak adócsökkentést engedélyez, vagy az egyébként esedékes adófizetés halasztását.

(vö. 131–132. pont)

6. Egyes vállalkozásoknak a vállalkozás jogi formájára ? közjogi személy vagy alapítvány ? és bizonyos ágazatokban való tevékenységére hivatkozással nyújtott adókedvezmény nem alkalmazandó minden gazdasági szerepl?re, és ezért nem tekinthet? általános pénzügyi vagy gazdasági intézkedésnek, mivel szelektív jelleg?.

(vö. 135–136., 138. pont)

7. Az EK 87. cikk (1) bekezdése az olyan támogatásokat tiltja, amelyek torzítják a versenyt, vagy azzal fenyegetnek, amennyiben érintik a tagállamok közötti kereskedelmet. Annak értékelése keretében, hogy valamely nemzeti intézkedés tiltott állami támogatásnak min?sítend?-e, nem azt kell megállapítani, hogy a támogatásoknak tényleges hatása van a tagállamok közötti kereskedelemre, hanem csak azt kell megvizsgálni, hogy e támogatások képesek-e hatást gyakorolni a kereskedelemre és torzítani a versenyt. Ha az állam által nyújtott támogatás valamely vállalkozás helyzetét meger?síti a Közösségen belüli kereskedelemben versenytársaival szemben,

a támogatást olyannak kell tekinteni, mint ami befolyásolja ezt a kereskedelmet. Ezzel kapcsolatban az a körülmény, hogy valamely gazdasági ágazatot közösségi szinten liberalizálnak, eleget tesz annak a feltételnek, hogy a támogatásnak tényleges vagy potenciális hatást kell tennie a versenyre, illetve a tagállamok közötti kereskedelemre.

Nem szükséges továbbá, hogy a kedvezményezett vállalkozás saját maga részt vegyen a Közösségen belüli kereskedelemben. Ugyanis amikor a tagállam támogatást nyújt valamely vállalkozásnak, a belföldi tevékenység ugyanazon a szinten maradhat, vagy növekedhet, ezáltal a többi tagállamban letelepedett vállalkozásoknak az e tagállam piacára való belépési esélyei csökkennek. Másrészt pedig az olyan vállalkozás megerősítése, amely addig nem vett részt a Közösségen belüli kereskedelemben, olyan helyzetbe hozhatja azt, hogy más tagállam piacára be tud lépni.

(vö. 139–143. pont)

8. A banki társaságokban részesedésekkel rendelkező kizárólag jótékonyági, oktatási, nevelési és tudományos kutatási tevékenységet folytató banki alapítványoknak járó osztalékadómentességet az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében „támogatásnak” lehet tekinteni. Ugyanis az ilyen nemzeti intézkedés állami finanszírozással jár. Továbbá szelektív. Ugyanis ilyen kedvezményt a pénzügyi szolgáltatások ágazatában nyújtották, amelyben közösségi szinten fontos liberalizációs folyamat ment végbe, amely fokozta már a Szerződésben elírányzott, a tőke szabad áramlásából eredő versenyt, és egyrészt a finanszírozás és/vagy gazdálkodás tekintetében megerősítheti a banki ágazatban működő, a banki alapítvány és a banki társaság által alkotott gazdasági egység helyzetét, másrészt megerősítheti a banki alapítvány helyzetét az általa végzett tevékenységek terén, különösen a szociális, tudományos és kulturális területeken.

(vö. 133., 138., 145–146. pont és a rendelkezés rész 2. pontja)

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2006. január 10.(*)

„Állami támogatás – EK 87. és 88. cikk – Bank – Banki alapítvány – Vállalkozás fogalma – A banki alapítványok részére kifizetett osztalékokra kivetett közvetlen adóra vonatkozó kedvezmény – Állami támogatásnak való minősítés – A közös piaccal való összeegyeztethetőség – 2003/146/EK bizottsági határozat – Az érvényesség értékelése – Elfogadhatatlanság – EK 12., 43. és 56. cikk – A hátrányos megkülönböztetés tilalma – Letelepedés szabadsága – Tőke szabad mozgása”

A C-222/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján elterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Corte suprema di cassazione (Olaszország) a Bírósághoz 2004. május 28-án érkezett 2004. március 23-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Ministero dell'Economia e delle Finanze**

és

a **Cassa di Risparmio di Firenze SpA**,

a **Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato**,

a **Cassa di Risparmio di San Miniato SpA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, C. Gulmann (előadó), R. Schintgen, R. Silva de Lapuerta és G. Arestis bírák,

előtanácsnok: F. G. Jacobs,

hivatalvezető: M. Ferreira előtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. július 7-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Cassa di Risparmio di Firenze SpA képviselőjében P. Russo és G. Morbidelli avvocati,
- a Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato és a Cassa di Risparmio di San Miniato SpA képviselőjében A. Rossi és G. Roberti avvocati,
- az olasz kormány képviselőjében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítőtje: P. Gentili, avvocato dello Stato,
- az Európai Közöségek Bizottsága képviselőjében R. Lyal és V. Di Bucci, meghatalmazotti minőségben,

a előtanácsnok indítványának 2005. október 27-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 12., 43. és az azt követő cikkek, az EK 56. és az azt követő cikkek, és az EK 87. és 88. cikk értelmezésére, valamint az Olaszország által a banki alapítványok javára végrehajtott adóügyi intézkedésekre vonatkozó, 2002. augusztus 22-i 2003/146/EK bizottsági határozat (HL 2003. L 55., 56. o.) érvényességére vonatkozik.

2 E kérelmet azon eljárás keretében nyújtották be, amelyet a Ministero dell'Economia e delle Finanze (az olasz gazdasági és pénzügyi minisztérium) indított a Cassa di Risparmio di Firenze SpA (a továbbiakban: Cassa di Risparmio di Firenze), a Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato és a Cassa di Risparmio di San Miniato SpA (a továbbiakban: Cassa di Risparmio di San Miniato) (székhelyük: Olaszország) ellen, a Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato-nak az 1998-as üzleti évben részére fizetett osztalék levonás alóli mentesség iránti kérelme tárgyában.

I – A nemzeti jogi háttér

3 Olaszországban a részvénytársaságok által kifizetett osztalék a fizetendő adó előlege címén levonás alá esik, az 1967. április 21-i 209. sz. törvénnyel (GURI 101. sz., 1967. április 22., 2099.

o.) módosításokkal törvénnyé alakított, a társaságok által kifizetett osztalékadó?el?legre vagy osztalékadóra vonatkozó új rendelkezésekr?l szóló, 1967. február 21?i 22. sz. törvényrendelettel (GURI 47. sz., 1967. február 22., 1012. o.) módosított, a társaságok által kifizetett osztalékadó?el?leg vagy osztalékadó bevezetésér?l és a részvények kötelez? névre szóló jellege szabályozásának módosításáról szóló 1962. december 29?i 1745. sz. törvény (GURI 5. sz., 1963. január 7., 61. o.) (a továbbiakban: 1745/62 törvény) 1. cikkének alkalmazása alapján.

4 Az 1745/62 törvény 10a. cikke el?írja, hogy a társasági adó alá nem tartozó személy? vagy vagyonegyesülések részére fizetett osztalék, amennyiben ezen adó hatálya alól kizárták azokat, valamint a mérlegük alapján adózó, de a társasági adó alól mentes adóalanyok az e törvény 1. cikkében el?írt osztalékadó?el?leg levonása helyett 30%-os osztalékadó alá tartoznak.

5 Az 1745/62 törvény 10a. cikke mentesíti a 10. cikkben el?írt levonás alól azt az osztalékot, amelyeket a társasági adó alól mentes azon közjogi személyek vagy alapítványok kapnak, amelyek kizárólag jótékonyági, oktatási, nevelési és tudományos kutatási tevékenységet folytatnak.

6 Az adókedvezmények szabályozásáról szóló, 1973. szeptember 29?i 601. sz. köztársasági elnöki rendelet (GURI 268. sz., általános melléklet, 1973. október 16., 3. o., a továbbiakban: 601/73 rendelet) 6. cikke el?írja a jogi személyek jövedelemadójának felére történ? csökkentését a társadalombiztosítási szervezetek és intézmények, kölcsönös segélyegyletek, kórházak, segély? és jótékonyági szervezetek, közérdek? nonprofit oktatási, nevelési és kísérleti intézmények, tudományos testületek, akadémiák, történeti, irodalmi, tudományos, kísérleti és kutatási alapítványok és szövetségek, amelyeket kizárólag kulturális célokra hoztak létre, valamint a törvény értelmében jótékonyági vagy oktatási célokhoz hasonló célokra létrehozott szervezetek jövedelme esetén.

7 Az állami bankrendszer privatizációja az állami hitelintézetek pénzügyi támogatásának szerkezetátalakítására és megszilárdítására vonatkozó rendelkezések megállapításáról szóló, 1990. július 30?i 218. sz. törvénnyel (GURI 182. sz., 1990. augusztus 6., 8. o., a továbbiakban: 218/90 törvény), és a banki ágazat szerkezetátalakításáról és szabályozásáról szóló, 1990. november 20?i 356. sz. törvényrendelettel (GURI 282. sz., általános melléklet, 1990. december 3., 5. o., a továbbiakban: 356/90 rendelet) történt meg.

8 A 356/90 rendelet megteremtette többek között azt a lehet?séget, hogy az állami hitelintézetek ? ideértve a takarékpénztárakat ? átruházzák banki üzletágukat az általuk alapított részvénytársaságra. Az átruházó – a gyakorlatban „banki alapítványnak” nevezett – intézmény (a továbbiakban: banki alapítvány) lett e társaság kizárólagos részvényese (a továbbiakban: banki társaság), amelynek egyetlen célja a korábban az állami hitelintézet által végzett banki tevékenység folytatása volt.

9 E rendelet 11. cikke el?írta, hogy a banki alapítványokat e rendelet és alapszabályuk szabályozza, teljes közjogi és magánjogi jogképességgel rendelkeznek, valamint az ügyintéz? és felügyeleti szerveik kinevezésére vonatkozó jogszabályok hatálya alá tartoznak.

10 A 12. cikk pontosította, hogy a nem részvényesi dotációs t?kével rendelke? banki alapítványoknak közérdek? és társadalmilag hasznos célokra kell követniük, f?ként a tudományos kutatási, oktatási, m?vészeti és egészségügyi ágazatokban, valamint hogy a társadalmilag hátrányos helyzetben lév?k támogatásának és védelmének eredeti célkit?zését meg kell tartani.

11 Ugyanezen cikk hozzátette különösen azt, hogy:

– a banki alapítványok végezhetnek céljaik eléréséhez szükséges vagy annak megfelel?

pénzügyi, kereskedelmi, ingatlan- és egyéb vagyoni ügyleteket;

- kezelik részesedésüket a banki társaságban, amennyiben annak jogosultjai maradnak;
- nem végezhetnek azonban közvetlenül banki tevékenységet, és nem rendelkezhetnek irányítást megalapozó részesedéssel a banki társaságon kívül banki vagy pénzügyi vállalkozások tőkéjében;
- megszerezhetnek azonban kisebbségi részesedést más banki vagy pénzügyi vállalkozások tőkéjében, és átruházhatják azokat;
- átmenetileg a banki alapítvány és a banki társaság között működésbeli folyamatosságot olyan elírások útján kell biztosítani, amelyek szerint a banki alapítvány kezelő szerve vagy az annak megfelelő szerv tagjait kinevezik a banki társaság igazgatóságába és az ellenőrző szerv tagjait a felügyelő bizottságba;
- a banki alapítványoknak a banki társaságokban lévő részesedés bevételeinek meghatározott részét tartalékba kell helyezniük, amelyet e társaságok tőkeemelésének jegyzésére szánnak;
- e tartalékot be lehet fektetni olyan társaságok értékpapírjaiba, amelyekben a banki alapítványok részesedéssel rendelkeztek, vagy az állam által kibocsátott vagy garantált értékpapírokba;
- a banki alapítványok a banki társaságok irányában fennálló tartozásokról szerződést köthetnek, vagy biztosítékot fogadhatnak el az utóbbtól bizonyos keretek között.

12 A 356/90 rendelet 13. cikke alapján:

- a banki társaságok részvényeinek nyilvános forgalomba hozatalát nyilvános eladási ajánlat útján kell megvalósítani;
- a banki társaság tőkéjének egy százaléka teljes keretén belül a részvények szabadon forgalomba hozhatók a tőzsdén jegyzett részvények piacán,
- más eljárás a Kincstárért felelős miniszter engedélyével vehető igénybe;
- ha az eladás vagy más ügylet miatt a banki alapítvány – akár átmenetileg is – elvesztené a banki társaság rendes közgyűlésén szavazati jogot biztosító részvények többsége feletti ellenőrzést, az ügyletet a Kincstárért felelős miniszternek jóvá kell hagynia;
- a banki alapítvány, amely az irányítást megalapozó részesedését átruházta, megszerezhet másik irányítást megalapozó részesedést valamely banki társaságban, a Kincstárért felelős miniszter rendeletben történő engedélyének megszerzését követően.

13 A 356/90 rendelet 14. cikke szerint a banki alapítványok a Kincstárért felelős miniszter felügyelete alá tartoznak, akinek be kell nyújtani az éves költségvetést és az éves mérleget.

14 Ugyanezen cikk értelmében:

- a banki alapítványoknak ezen túlmenően – időszakosan is – meg kellett küldeniük a Kincstárért felelős miniszternek és a Banque d'Italie-nak a kért információkat;
- a Kincstárért felelős miniszter vizsgálatot rendelhetett el.

15 A 1994. július 30-ai 474. sz. törvénnyel (GURI 177. sz., 1994. július 30., 5. o.), módosításokkal törvénnyé alakított, a részvénytársaságokban lévő állami és állami szervek részesedései átruházási eljárásának felgyorsításáról szóló, 1994. május 31-ai 332. sz. törvényrendelet (GURI 126. sz., 1994. június 1., 38. o.) 1. cikkének 7a. bekezdése hatályon kívül helyezte a 356/90 rendelet 13. cikkének azon – a jelen ítélet 12. pontjában szereplő – rendelkezéseit, amelyek a Kincstárért felelős miniszter jóváhagyását írták elő, egyrészt minden olyan ügylethez, amely alapján a banki alapítvány elveszteni banki társaság irányítását, másrészt banki társaságban való irányítást megalapozó más részesedés megszerzéséhez.

16 A 218/90 törvény és a 356/90 rendelet által kialakított rendszert kiigazította a kormánynak az 1990. november 20-ai 356. sz. törvényrendelet 11. cikkének (1) bekezdése szerinti átruházó szervezetek polgári jogi és adójogi újraszabályozására, valamint a banki szerkezetátalakítás folyamatának adójogi újraszabályozására adott felhatalmazásról szóló, 1998. december 23-ai 461. sz. törvény (GURI 4. sz., 1999. január 7., 4. o., a továbbiakban: 461/98 törvény), valamint a 1998. december 23-ai 461. sz. törvény 1. cikke alapján a 1990. november 20-ai 356. sz. törvényrendelet 11. cikkének (1) bekezdése szerinti átruházó szervezetek polgári jogi és adójogi szabályozásáról, valamint a banki szerkezetátalakítás folyamatának adójogi szabályozásáról szóló, 1999. május 17-ai 153. sz. törvényrendelet (GURI 125. sz., 1999. május 31., 4. o., a továbbiakban: 153/99 rendelet).

17 A 153/99 rendelet 30. cikke többek között hatályon kívül helyezte a 356/90 rendelet 11., 12., 13. és 14. cikkét.

18 A 153/99 rendelet 1. cikke a gyakorlatban megjelent elnevezést átvéve megállapította, hogy a „banki alapítvány” alatt a 356/90 rendelet alapján a banki vállalkozás átruházását végző szervezetet kell érteni.

19 A 153/99 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy:

- a banki alapítványok nonprofit magánjogi jogi személyek, alapszabályi és teljes körű gazdálkodási önállóságot élveznek;
- alapszabályuk előírásainak megfelelően kizárólag társadalmilag hasznos és a gazdasági fejlődést elősegítő célokat követnek.

20 A 3. cikk hozzáteszi, hogy:

- a banki alapítványok céljaikat a 2. cikkben meghatározott jogi helyzetükkel összhangban lévő módokon követik;
- a jövedelmező gazdálkodás elvének tiszteletben tartása mellett működnek;
- kizárólag az alapszabályban rögzített célok megvalósítását elősegítő operatív vállalkozásokat kezelhetnek, kizárólag a megfelelő ágazatokban;
- nem végezhetnek banki tevékenységet;
- nem nyújthatnak semmiféle közvetett vagy közvetlen finanszírozást, kifizetést vagy támogatást nyereségorientált szervezetek vagy vállalkozások számára, bármilyen jellegűek legyenek is, az operatív vállalkozások és a szociális szervezetek kivételével.

21 A 153/99 rendelet 1. cikkének eredeti szövegével összhangban a „megfelelő ágazatokat” a következők közül kell választani: tudományos kutatás, oktatás, művészet, kulturális javak,

tevékenységek és környezeti javak megőrzése és fejlesztése, egészségügy és a társadalmilag hátrányos helyzetben lévők támogatása.

22 Ezen előírásnak az állami éves és többéves költségvetés megállapításáról szóló, 2001. december 28-ai 448. sz. törvény (2002. pénzügyi törvény) (GURI 301. sz., általános melléklet, 2001. december 29., 1. o., a továbbiakban: 448/01 törvény) 11. cikke által bevezetett módosítását követően a „megfelelő ágazatokat” a következők közül kellett választani: család és ahhoz kapcsolódó értékek; fiatalok oktatása és képzése; oktatás, nevelés és képzés, ideértve a kiadványok beszerzését az iskolák számára; önkéntes, jótékony és filantróp munka; vallás és szellemi fejlődés; idős korúak támogatása; polgárjogok; biztonság és közbiztonság; élelmiszerbiztonság és minőségi mezőgazdaság; helyi fejlesztés és helyi szinten szociális lakások építése; fogyasztóvédelem; polgári védelem; közegészségügy, megelőző és gyógyító orvoslás; sport, kábítószerfüggőség megelőzése és kezelése; szellemi és élettani zavarok és betegségek; tudományos és technológiai kutatás; környezetvédelem; művészet, kulturális tevékenységek és örökség.

23 A 153/99 rendelet 4. cikke (3) bekezdésének eredeti szövege előírta, hogy a kezelő szerv tagjai nem lehetnek a banki társaság igazgatóságának tagjai.

24 Az éves állami és hosszú távú költségvetési rendelkezésekről szóló, 2003. december 24-ai 350. sz. törvényről (2004. évi költségvetési törvény) (GURI 299. sz., általános melléklet, 2003. december 27., 1. o.) eredeti szöveg szerint ugyanezen rendelkezés a következőképpen szól:

- a banki alapítványban kezelési, igazgatási vagy ellenőrzési funkciókat ellátó személyek nem gyakorolhatnak kezelési, igazgatási vagy ellenőrzési funkciókat a banki társaság(ok)ban, amely(ek) felett a banki alapítvány ellenőrzést gyakorol, vagy amely(ek)ben részesedéssel rendelkezik;
- a banki alapítványban irányító funkciót ellátó személyek nem gyakorolhatnak kezelési, igazgatási vagy ellenőrzési funkciókat a banki társaságban.

25 A 153/99 rendelet 5. cikke (1) bekezdésének eredeti szövege előírta, hogy a banki alapítvány vagyonát teljes mértékben alapszabályi céljainak elérésére kell szánni, és a banki alapítványoknak vagyonkezelésük során a prudens működés feltételei szerint kell kezelniük a kockázatokat, hogy megőrizzék a vagyon értékét, és megfelelő jövedelmezőséget érjenek el. A 448/01 törvény 11. cikke pontosította e rendelkezést azzal, hogy a vagyonkezelésnek meg kell felelnie a banki alapítványok nonprofit jellegének, amelyek az átláthatóság és a jó erkölcs elvei alapján működnek.

26 A 153/99 rendelet 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a banki alapítványok csak olyan intézményekben és társaságokban rendelkezhetnek irányítást megalapozó részesedéssel, amelyek kizárólagos célja operatív vállalkozások igazgatása.

27 Ami a banki társaságokban való részesedést illeti, a 25. cikk (1) és (2) bekezdésének eredeti szövege a következőképpen rendelkezett:

- az e társaságokban való irányítást megalapozó részesedés átruházásuk céljából a rendelet hatályba lépésétől számított négy évig tartható meg;
- ha nem történik meg az átruházás e határidőn belül, a részesedés további két évig tartható meg;
- a nem banki társaságokban lévő irányítást megalapozó részesedést, kivéve azokat,

amelyekkel a banki alapítványok az operatív társaságokban rendelkeznek, a Felügyeleti Hatóság által meghatározott határidőn belül át kell ruházni, figyelemmel a vagyoni érték megőrzésének követelményére, de legalábbis az előírt négy éven belül.

28 E rendelkezések módosítását követően, amelyet a 448/01 törvény 11. cikke vezetett be, majd a 2003. augusztus 1-jei 212. sz. törvénnyel (GURI 185. sz., általános melléklet, 2003. augusztus 11.) módosításokkal törvénnyé alakított 2003. június 24-i 143. sz. törvényrendelet (GURI 144. sz., 2003. június 24.) 4. cikke (a továbbiakban: 143/03 törvényrendelet):

- az irányítást megalapozó részesedés megtartásának maximális négy évét helyettesítették a 2005. december 31-i határidővel;
- bevezették azt a lehetőséget, hogy a banki társaságokban lévő részesedések kezelésével megbízzanak megtakarításokat kezelő társaságokat, amelyeket versenytárgyalásos eljárás útján választottak ki, és amelyek saját nevükben, a szakmaiság és függetlenség alapján kezelik e részesedéseket, míg bizonyos esetekben a banki alapítványok megőrzik jogukat, hogy rendkívüli közgyűlések céljaira tekintettel utasítást adjanak, és a részesedések átruházásának meg kell történnie legkésőbb a 2005. december 31-ét követő harmadik év végéig;
- a gazdasági és pénzügyi miniszter, valamint az Olasz Nemzeti Bank gyakorolja a banki és hiteltevékenységre vonatkozó rendelkezések által rájuk ruházott hatásköröket;
- a nem banki társaságokban lévő irányítást megalapozó részesedést, kivéve azokat, amelyekkel a banki alapítványok az operatív társaságokban rendelkeznek, a Felügyeleti Hatóság által meghatározott határidőn belül át kell ruházni, figyelemmel a vagyoni érték megőrzésének követelményére, de legalábbis 2005. december 31-éig el kell tenni.

29 A 153/99 rendelet 25. cikke (3) bekezdésének eredeti szövege, amelyet nem módosított a 448/01 törvény, előírja, hogy ha a banki alapítványok továbbra is megtartják a többségi részesedést a megőrzésre előírt határidő lejárta után, a Felügyeleti Hatóság átruházza őket, az irányítást megalapozó részesedés megszüntetéséhez szükséges mértékben.

30 Az adórendelkezésekkel kapcsolatban a 153/99 rendelet 12. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a banki alapítványok, amelyek alapszabályukat összhangba hozták e rendelet előírásaival, nem tekinthetők üzleti szervezetnek, akkor sem, ha operatív vállalkozások révén látják el törvényes céljaikat.

31 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat idején a 12. cikk (2) bekezdése így rendelkezett:

- a 601/73 rendelet 6. cikkében leírt rendszer azokra a banki alapítványokra alkalmazandó, amelyek alapszabályukat összhangba hozták a 153/99 rendelet előírásaival, és a megfelelő ágazatokban működnek;
- ugyanezen rendszer alkalmazandó azokra a banki alapítványokra, amíg összhangba nem hozták alapszabályukat a 153/99 rendelet előírásaival, amelyek nem üzleti jellegű szervezetek, és főként közérdeke és társadalmilag hasznos célokat követnek a 356/90 rendelet 12. cikkében és annak módosításaiban leírt ágazatokban.

32 A 143/03 törvényrendelettel módosított 153/99 rendelet 12. cikke (3) bekezdése elírja, hogy a banki alapítványok elvesztik nem üzleti jellegüket, és az adókedvezményből való részesülés jogát, ha 2005. december 31-e után továbbra is irányítást megalapozó részesedéssel rendelkeznek a banki társaságokban.

II – Az alapeljárás és az elzetes döntéshozatalra elterjesztett kérdések

33 A Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato kérelmezte az olasz adóhatóságoknál, hogy az 1745/62 törvény 10a. cikke alapján részesülhessen az osztalékadóelleg alóli mentességben, az 1998-as üzleti évben általa a Cassa di Risparmio di San Miniato-ban és a Casse Toscane SpA társaságban (a Cassa di Risparmio di Firenze jogelődje) lévő részesedései után részére kifizetett osztalékra nézve.

34 Az olasz adóhatóságok elutasították e kérelmet azon az alapon, hogy a banki alapítvány által a banki társaságokban való részesedésének kezelése üzleti tevékenységnek minősül, amely összeegyeztethetetlen az 1745/62 törvény 10a. cikke szerinti adómentességgel.

35 A Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato, valamint a Cassa di Risparmio di Firenze és a Cassa di Risparmio di San Miniato megtámadták az elutasító határozatot a Commissione tributaria provinciale di Firenze előtt.

36 A Commissione tributaria provinciale di Firenze elutasította a keresetet.

37 A három felperes megtámadta a Commissione tributaria provinciale di Firenze határozatát a Commissione tributaria regionale di Firenze előtt, amely megengedte a keresetet.

38 A kérdést elterjesztő bíróság szerint a Commissione tributaria regionale di Firenze megállapította, hogy a Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato meghatározott ágazatokban folytatott közérdekű és társadalmilag hasznos célja okán jogosult a 601/73 rendelet 6. cikke alapján a jogi személyek jövedelemadójának felére történő csökkentésére, és hogy e csökkentést az 1745/62 törvény 10a. cikke szerinti adómentesség kíséri, függetlenül attól a körülménytől, hogy a banki alapítvány fő tevékenységén kívül vállalkozási tevékenységet is folytathat.

39 Szintén a kérdést elterjesztő bíróság szerint a Commissione tributaria regionale di Firenze ezzel kapcsolatban a 461/98 törvényből és a 153/99 rendeletből eredő új rendszerre hivatkozik, amely kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a kérdéses adókedvezmény vonatkozik a banki alapítványokra.

40 Úgy véli, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben nem bizonyított, hogy a vállalkozási tevékenység elsőséget élvezett a társadalmilag hasznos célokkal szemben.

41 A Ministero dell'Economia e delle Finanze semmisségi keresetet nyújtott be a hozott határozat ellen.

42 Különösen az 1745/62 törvény 10a. cikkének, a 601/73 rendelet 6. cikkének és az olasz polgári törvénykönyv bevezető rendelkezései 14. cikkének megsértésére hivatkozik, amelyek értelmében az általános szabályok vagy más jogszabályok alól kivételeket teremtő jogszabályok nem alkalmazandók azon az eseteken és körülményeken kívül, amelyeket maguk előírnak.

43 A Corte suprema di cassazione az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában megjegyzi, hogy az alapügy nemzeti jogon alapuló megoldása során figyelembe kell venni a banki alapítványokra irányadó adórendszer összeegyeztethetőségét a közösségi joggal, különösen az

EK 12., 43. és az azt követő cikkek, az EK 56. és az azt követő cikkek, és az EK 87. és 88. cikk rendelkezéseivel. Azt hangsúlyozza, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti hatóságok szükség esetén hivatalból is kötelesek alkalmazni a közösségi jog szabályait, akkor is, ha ez a közösségi joggal ellentétes nemzeti jog figyelmen kívül hagyásával jár.

44 Az EK 87. és 88. cikk kapcsán arra hivatkozik, hogy ha az alapeljárásban vitatott adóügyi intézkedések úgy tekintendők, mint amelyek bizonyos vállalkozásokat vagy termékeket előnyben részesít, állami támogatást valósítanak meg, akkor azokat nem lehet végrehajtani a Bizottságnak az összeegyeztethetőségre vonatkozó előzetes határozata hiányában. E határozat elfogadásáig a nemzeti bíróságnak meg kell tagadnia az alkalmazásukat az EK 88. cikke (3) bekezdésének közvetlen hatálya miatt.

45 Ezzel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2003/146 határozat a 153/99 rendelet 12. cikkének (2) bekezdésében előírt adóügyi intézkedéseket az EK 87. és 88. cikkekre tekintettel vizsgálta.

46 E határozat értelmében a banki alapítványok javára végrehajtott vizsgált intézkedések, amelyek közvetlenül a 448/01 törvénnyel módosított, fent említett rendelet 1. cikkében felsorolt ágazatokban működnek, nem minősülnek állami támogatásnak az EK 87. cikke (1) bekezdése szerint, mivel nem az e rendelkezés értelmében vett „vállalkozásoknak” nyújtották őket.

47 A kérdést előterjesztő bíróság szerint vitatott, hogy a banki alapítványok üzleti jellegűek-e, vagy sem.

48 Az olasz adóhatóságok folyamatosan fenntartották, hogy a banki alapítványok üzleti jellegűek, így az általános adórendszer hatálya alá tartoznak.

49 Az olasz kormány a 2003/146 határozathoz vezető eljárás során saját részéről fenntartotta, hogy a banki alapítványok nem tekinthetők a versenyszabályok értelmében vett „vállalkozásoknak”.

50 Nézetkülönbségek állnak fenn a kérdést előterjesztő bíróságnál is. Bizonyos határozatok elismerték a banki alapítványok nem üzleti jellegét, azon az alapon, hogy a banki és más társaságokban lévő részesedések kezelése kizárólag annak eszközét képezi, hogy az a szervezetre bízott társadalmi és kulturális célok eléréséhez szükséges anyagi forrásokat megszerezze. Más határozatok ezzel szemben azt ismerték el, hogy a társadalmi és kulturális célok lényegtelenek az adókedvezmény rendszerének szempontjából, mivel a kérdéses szervezetek más vállalkozásokkal versenyezve a banki és más piacokon működhetnek.

51 A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a 153/99 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése kifejezetten kiterjeszti a 601/73 rendelet 6. cikkében leírt rendszert a banki alapítványokra, amíg összhangba nem hozzák alapszabályukat a 153/99 rendelet előírásaival, amely banki alapítványok nem üzleti jellegűek, és amelyek alapvetően közérdekű és társadalmilag hasznos célokat követnek.

52 A bíróság hozzáteszi, hogy a nemzeti ítélkezési gyakorlat egy része szerint a 153/99 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése értelmezést igényel, így a kérdéses adórendszer a 153/99 rendelet hatálybalépése előtti adóévekre is vonatkozik.

53 A bíróság szerint emiatt meg kell vizsgálni a 2003/146 érvényességének kérdését. Ezzel kapcsolatban úgy véli, hogy ha a banki alapítványok természetüknél fogva vállalkozásoknak tekintendők, akkor ezen utóbbi határozat érvénytelen.

54 A kérdést elterjeszt? bíróság szerint azonban valamely törvényi kötelezettség alapján a banki társaságban lév? többségi részesedés egyidej? átruházása a kifejezetten e célból létrehozott jogalanyra, és e helyzetnek jelent?s ideig történ? fenntartása, valamint az e részesedések átruházásából származó bevétel felhasználása más vállalkozásokban lév? jelent?s részesedések megszerzése és kezelése céljából, különböz? célkit?zésekkel, amelyek között szerepel a rendszer gazdasági fejlesztése, nyereségorientált gazdasági tevékenységet képez, még akkor is, ha ezt a nyereséget nem lehet szétosztani, és els?dlegesen olyan célokat kell szolgálnon, amelyek nem nyereségorientáltak.

55 A kérdést elterjeszt? bíróság arra hivatkozik, hogy az 1995–1996-os üzleti év végén a banki alapítványok vagyona 50 000 milliárd ITL-t tett ki, és 2002. december 31-én könyvelési értékük elérte a 37 milliárd eurót, nem számítva a tulajdonukban lév? részesedések értéktöbbletét, amelyet általában eredeti értékükön számítanak be.

56 A kérdést elterjeszt? bíróság hangsúlyozza, hogy a banki alapítványok nonprofit tevékenységének folytatása a rendszer jellemz? elemét nem fedheti el, azaz azt, hogy e banki alapítványok célja ? szervezetileg és m?ködésükben ? egyaránt jelent?s számú banki társaság feletti tulajdonjog és azok kezelésének átvétele a felettük való irányítási jogosítványok gyakorlásával, amelyek között szerepel az igazgatók kinevezése és felmentése.

57 E funkció nem tekinthet? olyannak, ami kívül esik a versenyszabályok hatályán. E funkció az állami banki ágazat lényegi eleme, és a közösségi jog elvei szerint mindig gazdasági tevékenységet valósít meg. Vitathatatlanul olyan tényez?t képvisel, amely megzavarhatja a piacot és a Közösségen belüli kereskedelmet, különösen mivel a banki alapítványok más vállalkozásokban is részesedést szerezhettek, ideértve a banki vállalkozásokat.

58 Következésképpen a banki alapítványok jogi és gazdasági szimbiózisban élnek az állami bankrendszerrel, így nem lehetnek idegenek a rendszerben vagy a szóban forgó piacon.

59 A kérdést elterjeszt? bíróság emellett arra a kérdésre keres választ, hogy az alapeljárásban vitatott adórendszer nem sérti-e az EK 12. cikkben foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmát, ezzel egyidej?leg az EK 43. cikkben rögzített letelepedés szabadságát és az EK 56. cikkben leírt t?ke szabad mozgásának elvét.

60 E körülmények között a Corte suprema di cassazione úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és elzetes döntéshozatalra a következ? kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A közösségi versenyszabályok hatálya alá tartozik-e azon jogalanyok csoportja (az úgynevezett „banki alapítványok”), amelyeket a [218/90 törvény] és a [356/90 törvényrendelet], valamint ezek módosításai alapján abból a célból hoztak létre, hogy banki tevékenységet gyakorló gazdasági társaságok irányítását megalapozó részesedések tulajdonosaivá válhassanak, és hogy ezeket az részesedéseket – az irányított társaságok nyereségének ezen jogalanyokra történ? átruházásával – a piacon m?köd? vállalkozások jelent?s része esetében kezelhessék, ideértve azt az esetet is, amikor a jogalanyok társadalmilag hasznos tevékenységet is végeznek? Az [153/99 törvényrendelet] által bevezetett rendelkezések vonatkozásában a közösségi versenyjog alkalmazása alá tartozó vállalkozási tevékenységnek tekinthet?-e az a lehet?ség, hogy az említett intézmények – különböz? célokból, mint például a rendszer gazdasági fejlesztése – részesedésük átruházásából származó bevételeiket más, banki vállalkozásokban való jelent?s részesedés megszerzésére és kezelésére fordíthassák – beleértve az irányítást megalapozó részesedést egyéb, nem banki jelleg? vállalkozások esetében is?

2) Ebb?l következ?en ezen intézmények – a [218/98 törvény] és a [356/90 törvényrendelet]

szabályai, ezek módosításai, valamint a [461/98 törvényben] és a [153/91 törvényrendeletben] foglalt reform értelmében – az állami támogatásokról szóló közösségi szabályok (az EK 81. és 88. cikk) alá tartozóknak tekinthetők-e, figyelemmel arra, hogy az esetükben kedvezőbb adórendszer alkalmazandó?

3) Ha az előző kérdésre adandó válasz igenlő, a kifizetett osztalékra kirótt közvetlen adóra vonatkozó, a jelen ügyben vitatott kedvezmény az EK 87. cikk szerinti állami támogatást valósítja meg?

4) Ha a [2) pontban] felvetett kérdésre adandó válasz igenlő, a jogszerűség, valamint indokolási hibák, illetve hiányosságok figyelembevételével érvényes-e a [2003/146 határozat], amely elismerte az állami támogatási szabályoknak a banki eredetű alapítványok vonatkozásában való alkalmazhatatlanságát [...]?

5) Az állami támogatásokról szóló szabályok alkalmazhatóságától eltekintve, az EK 12., 43. és az azt követő cikkek, valamint az 56. és az azt követő cikkek értelmében hátrányos megkülönböztetést valósítja meg az adott piacon működő más vállalkozásokkal szemben, és ezzel egy időben a szabad letelepedés és a tőke szabad áramlása elvének sérelmét jelenti-e kedvezőbb adózási szabályok előírása az alapítványok által az általuk irányított kedvezményezett – kizárólag nemzeti – banki vállalkozásoktól kapott haszon, illetve azon vállalkozások hasznának felosztására nézve, amelyekben a részesedést a kedvezményezett banki társaságokban fennálló részesedések átruházásából származó bevétel felhasználásával szerezték meg?”

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A – A kérdések elfogadhatóságáról

1. Az első, második és harmadik kérdés elfogadhatóságáról

a) A Bíróságnál előterjesztett észrevételek

61 Az alapeljárás alperesei úgy vélik, hogy az első három kérdés nem elfogadható, mivel:

- a kérdést előterjesztő bíróság megállapításával ellentétben, az 1745/62 törvény 10a. cikkében foglalt mentesség csak az adóelőleget, és nem az adót érinti;
- az előterjesztett kérdések tisztán nemzeti érdeket képviselnek, mivel egyszerre annak megállapítására irányulnak, hogy az 1745/62 törvény 10a. cikkében leírt általános szabályokra tekintettel a banki alapítványok jogosultak-e az e rendelkezésben foglalt mentességre.

62 Az olasz kormány és a Bizottság nem vitatják az első három kérdés elfogadhatóságát.

b) A Bíróság álláspontja

63 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatal keretében a belső jog szabályait értelmezze (a 75/63. sz. Unger-ügyben 1964. március 19-én hozott ítélet [EBHT 1964., 347. és 365. o.] és a C-341/94. sz. Allain-ügyben 1996. szeptember 26-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-4631. o.] 11. pontja). A Bíróság hatásköre csak a közösségi jog rendelkezéseinek vizsgálatára korlátozódik (a C-307/95. sz. Max Mara ügyben 1995. december 21-én hozott végzés [EBHT 1995., I-5083. o.] 5. pontja). A nemzeti bíróság feladata megállapítani a nemzeti előírások hatályát és alkalmazásuk módját (a C-45/94. sz., Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Ceuta ügyben 1995.

december 7-én hozott ítélet [EBHT 1995., I/4385. o.] 26. pontja).

64 Az alapeljárásban így a kérdést elterjesztő bíróság köteles megállapítani, hogy az 1745/62 törvény 10a. cikkében foglalt mentesség az adóelőleget vagy az adót érinti-e.

65 Következésképpen e bíróság feladata értékelni azt is, hogy az alperes banki alapítvány jogosult-e a mentességre a kérdéses üzleti évben, az 1745/62 törvény 10a. cikkének és a 601/73 rendelet 6. cikkének együttes alkalmazása alapján, adott esetben a 153/99 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének visszamenőleges alkalmazásával.

66 Ha ez így van, a kérdést elterjesztő bíróságnak kell döntenie abban a kérdésben, hogy a vonatkozó adókedvezmény az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatást valósítja meg. Ha e kérdésre igenlő választ ad, az adókedvezményt nem lehet végrehajtani az EK 88. cikk (3) bekezdése szerint, ha a Bizottságnak nem jelentették be.

67 A kérdés, amelyet adott esetben a nemzeti bíróságnak meg kell válaszolnia, a közösségi jogot érinti.

68 Ilyen körülmények között az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első három kérdés elfogadható, mivel tartalmazzák e kérdést.

2. A negyedik kérdés elfogadhatóságáról

a) A Bíróságnál előterjesztett észrevételek

69 Az alapeljárás alperesei arra hivatkoznak, hogy a 2003/146 határozat érvényességére vonatkozó negyedik kérdés elfogadhatatlan, mivel e határozat véglegessé vált az Olasz Köztársaság viszonylatában, amely bár lett volna lehetősége rá nem indított megsemmisítés iránti keresetet az EK 230. cikk alapján (a C-188/92. sz. TWD Textilwerke Deggendorf ügyben 1994. március 9-én hozott ítélet [EBHT 1994., I/833. o.]).

70 Az olasz kormány úgy véli, hogy a negyedik kérdés nem érdemleges, mivel a 2003/146 határozatot a banki alapítványok 153/99 rendelettel módosított rendszerével kapcsolatban hozták.

71 A Bizottság szintén arra hivatkozik, hogy e kérdés elfogadhatatlan, mivel az alapeljárás az 1998-as helyzetre vonatkozik, míg a 2003/146 határozat a banki alapítványoknak a 153/99 rendelettel juttatott adókönyvitést vizsgálta, amely márpedig nem az 1745/62 törvény 10a. cikke szerinti adómentességnek, hanem más adókedvezményeknek felel meg.

b) A Bíróság álláspontja

72 A 2003/146 határozat érvényességének értékelésére vonatkozó kérdést nem olyan jogalany kérelmére terjesztették elő, amely bár lett volna lehetősége rá nem indított e határozat megsemmisítése iránti keresetet az EK 230. cikkben előírt határidőn belül.

73 A kérdést az előterjesztő bíróság hivatalból tette fel.

74 Következésképpen a kérdés nem tekinthető elfogadhatatlannak a fent hivatkozott TWD Textilwerke Deggendorf ítéletből eredő ítélkezési gyakorlat értelmében.

75 Mindazonáltal fel kell idézni, miszerint az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a Bíróság úgy ítélt meg, hogy nem dönt valamely közösségi jogi aktus érvényességére vonatkozó, előzetes

döntéshozatalra elterjesztett kérdésről, ha nyilvánvalónak tűnik, a nemzeti bíróság által a közösségi jog kért értelmezése nem áll semmilyen összefüggésben az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával (a C-451/99. sz. Cura Anlagen ügyben 2002. március 21-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-3193. o.] 16. pontja).

76 A 2003/146 határozat többek között a 153/99 rendelet 12. cikke (2) bekezdését vizsgálja az EK 87. és az azt követő cikkekre tekintettel, amely a 601/73 rendelet 6. cikke szerinti adó felére való csökkentésére vonatkozik.

77 E csökkentés olyan adókedvezmény, amely elkülönül az 1745/62 törvény 10a. cikke szerinti levonás alóli mentességtől.

78 A 2003/146 határozat 61. pontjában és 1. cikkében a Bizottság megállapította, hogy a 153/99 rendelet 12. cikke (2) bekezdésével bevezetett intézkedés nem valósít meg állami támogatást az olyan banki alapítványok javára, amelyek nem látnak el közvetlenül a 448/01 törvénnyel módosított 153/99 rendelet 1. cikkében felsorolt ágazatokban való tevékenységet (lásd a jelen ítélet 22. pontját).

79 Következésképpen a kérdést elterjesztő bíróság feladata eldönteni, hogy a belső jogban a 153/99 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése kihat-e az 1745/62 törvény 10a. cikkének alkalmazására az alapügyben (lásd a jelen ítélet 65. pontját), az 1998-as üzleti év tekintetében.

80 Ha erre igenlően válaszol, e bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy a vitatott adókedvezmény állami támogatást valósít-e meg az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében.

81 Nemleges válasz esetén ugyanezt a vizsgálatot kell lefolytatnia, ha azt állapítja meg, hogy az 1745/62 törvény 10a. cikke az alapeljárás alperesét elnyben részesíti a 601/73 rendelet 6. cikkének alkalmazásával együttesen.

82 E vizsgálatot azonban semmi esetre sem érintheti a 2003/146 határozat.

83 A Bizottság következtetése, hogy a 153/99 rendelet 12. cikkének (2) bekezdésében leírt intézkedés nem valósít meg állami támogatást, azon a megállapításon alapul, hogy a banki alapítványok nem „vállalkozások” az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében.

84 E megállapítás a 461/98 törvényből, a 153/99 rendeletből és a 448/01 törvényből ered, a banki alapítványokra vonatkozó új rendszerrel kapcsolatos bizottsági vizsgálat eredménye, amely rendszer az alapeljárásban vitatott 1998-as üzleti évet követően lépett hatályba.

85 Ezen új rendszer, amint az kitűnik a nemzeti jogi háttérnek a jelen ítélet 7–32. pontjában foglalt elemzéséből is, jelentős különbségeket tartalmaz a korábbi rendszerrel szemben, és eltekintve a 153/99 rendelet 12. cikkének (2) bekezdésétől, nem hivatkoztak rá, hogy visszamenőleg alkalmazandó lenne.

86 Jogi szempontból a Bizottságnak a banki alapítványok „vállalkozásként” való kezelésével kapcsolatos vizsgálata így más rendszerre terjedt ki, mint amely az alapügyben vitatott üzleti év során volt alkalmazandó.

87 Ezzel kapcsolatban a 2003/146 határozat 43. pontjában a Bizottság lényeges tényezőként leírja, hogy:

– a 153/99 rendelet a banki alapítványok által irányított vállalkozások irányítása kapcsán „különleges biztosítékokat” vezetett be, amelyeket e határozat 36–39. pontja vizsgált meg;

– a 448/01 törvény megerősítette a banki alapítványok és a pénzügyi szervezetek elválasztását, és ezáltal eloszlatta az eljárás megindításáról szóló határozatban ezzel kapcsolatban kifejtett kétségeket.

88 Ténybeli szempontból továbbá, ami az alkalmazandó előírásokban leírt ágazatokban való tevékenységeknek a banki alapítványok általi közvetlen gyakorlását illeti, a Bizottság figyelembe vette az 1998-as üzleti évet követő ténybeli helyzet leírását, amelyet az olasz hatóságok 2001. január 16-i levelükben küldtek meg.

89 A Bizottság határozatának 51. pontjában megjegyzi, hogy az olasz hatóságok levelükben megállapították, miszerint „egyelőre” egyik banki alapítvány sem élt e törvény által biztosított lehetőséggel, hogy közvetlenül tevékenységet gyakoroljon ezen ágazatokban, és a határozat 54. pontjában hangsúlyozza, hogy ezen információ „az eljárás megindításáról szóló határozatban leírt, az alapítványok vállalkozásként való minősítésére vonatkozó előzetes álláspontjának felülvizsgálatára készítette”.

90 Ezzel összefüggésben a Bizottságnak a banki alapítványok új rendszerben történő minősítésével kapcsolatos értékelése nem olyan jellegű, mint ami meghatározhatná a korábbi rendszer alapján történő értékelést, adott esetben önmagában is eltérő tényállás alapján.

91 Következésképpen nyilvánvaló, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak a 2003/146 határozat érvényességére vonatkozó kérdése nincs kapcsolatban az alapeljárás tárgyával, így annak eldöntése szempontjából nem érdemleges.

92 Emiatt elfogadhatatlannak minősül.

3. Az ötödik kérdés elfogadhatóságáról

a) A Bíróságnál előterjesztett észrevételek

93 Az alapeljárás alperesei arra hivatkoznak, hogy a hátrányos megkülönböztetés fennállására, vagy a letelepedés szabadságának és a tőke szabad mozgásának korlátozására vonatkozó ötödik kérdés elfogadhatatlan, mivel nem határozott jellegű. A kérdést előterjesztő bíróság nem pontosítja, a kérdéses szabályozás mely elemei vezetnének az EK-Szerződés által biztosított alapvető szabadságok gyakorlásának korlátozásához. A bíróság nem jelzi egyértelmű módon, hogy mely banki alapítványok vagy banki társaság előnyére szolgált a hátrányos megkülönböztetés.

94 Az olasz kormány és a Bizottság nem vitatják az ötödik kérdés elfogadhatóságát.

b) A Bíróság álláspontja

95 Az alapeljárás alpereseinek állításával szemben a kérdést előterjesztő bíróság az ötödik kérdésben kifejezetten a következőket írja le:

– az alapügyben vitatott adókedvezmény az, ami nem lehet a hátrányos megkülönböztetésnek, vagy a letelepedés szabadsága és a tőke szabad mozgása korlátozásának forrása;

– a hátrányos megkülönböztetés és a korlátozás azon ? banki vagy egyéb ? vállalkozásokat részesítette el?nyben, amelyekben a banki alapítványok részesedéssel rendelkeztek.

96 Az ötödik kérdés így elfogadható.

B – A közösségi jog vonatkozó rendelkezéseinek értelmezésér?l

97 A kérdést el?terjeszt? bíróság az els? és második kérdéssel, amelyeket együtt kell vizsgálni, és a jelen ítélet 84–90. pontjában a 461/98 törvényb?l, a 153/99 rendeletb?l és a 448/01 törvényb?l ered?, a banki alapítványokra vonatkozó új rendszer irrelevanciájával kapcsolatban kifejtett megfontolásokra tekintettel kell olvasni, lényegében arra keres választ, hogy az alapügyben érintetthez hasonló jogi személyt ? a kérdéses id?szakban alkalmazandó rendszert figyelembe véve ? az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében „vállalkozásnak” kell?e tekinteni, és mint ilyen az állami támogatásokról szóló közösségi szabályok hatálya alá tartozott?e az említett id?szakban.

98 Ugyanezen bíróság a harmadik kérdéssel lényegében arra keres választ, hogy ? az alapügyben vitatotthoz hasonló ? osztalékadó?mentességet állami támogatásnak kell?e tekinteni az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében, annak megállapítása érdekében, hogy az EK 88. cikk (3) bekezdésében leírt el?zetes vizsgálati eljárás figyelmen kívül hagyásával bevezetett állami intézkedés annak hatálya alá tartozik?e.

99 Ami az ötödik kérdést illeti, fel kell idézni, hogy az EK 12. cikkben megfogalmazott, az állampolgárság alapján történ? bármely hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elve csak a közösségi jog által szabályozott azon esetekben alkalmazható önállóan, amelyekre a Szerz?dés nem tartalmaz a hátrányos megkülönböztetést tiltó különös szabályt (lásd különösen a C?397/98. és C?410/98. sz., Metallgesellschaft és társai ügyben 2001. március 8?án hozott ítélet [EBHT 2001., I?1727. o.] 38. pontját). A hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét viszont a letelepedési jog és a t?ke szabad mozgásának területén az EK 43. és 56. cikk érvényesíti. Az ötödik kérdést ezért úgy kell értelmezni, hogy az az utóbbi rendelkezésekre utal.

100 A kérdést el?terjeszt? bíróság e kérdéssel lényegében arra keres választ, hogy az alapügyben vitatotthoz hasonló adókedvezmény az EK 43. és 56. cikkben foglalt letelepedés szabadságának és a t?ke szabad mozgásának korlátozását valósítja?e meg olyan banki vagy egyéb vállalkozásokat el?nyben részesítve, amelyekben a banki alapítványok részesedéssel rendelkeznek, az érintett piacon m?köd? más vállalkozásokkal szemben, amelyekben ezen alapítványok nem rendelkeznek részesedéssel.

1. Az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett „vállalkozás” fogalmára vonatkozó els? és második kérdés?l

a) A Bíróságnál el?terjesztett észrevételek

101 Az alapeljárás alperesei arra hivatkoznak, hogy a banki alapítványok nem min?sülnek „vállalkozásnak” a közösségi versenyjog értelmében. Következésképpen nem tartoznak az állami támogatási rendszer hatálya alá. Az alapítványok a részesedésükhöz kapcsolódó osztalék megszerzésére szorítkoznak, ugyanúgy, ahogy az ingatlan tulajdonosa beszedi a bérleti szerz?dés alapján neki járó bérleti díjat.

102 Az olasz kormány úgy véli, hogy az alapügyben érintett id?szakra nézve az alapítványokat vállalkozásnak kell tekinteni a versenyjog értelmében. A banki társaságokban lév? irányítást

megalapozó részesedés elegendő? jele a banki alapítványok üzleti jellegének, és az akkoriban az alapítványokra alkalmazandó rendszer a köztük és az olasz bankrendszer közötti szervezeti és működési kapcsolat meglétére mutat. A banki alapítványok következésképpen az állami támogatási szabályok hatálya alá tartoznak.

103 A Bizottság arra hivatkozik, hogy a vagyonnak a banki alapítvány által végzett birtoklása és kezelése nem tekinthető szolgáltatások piacon történő nyújtásának. Az ítélkezési gyakorlat szerint az egyszerű befektető, aki osztalékban vagy tőkéje utáni kamatban részesül, a piacon nem kínál árukat vagy szolgáltatásokat. Következésképpen a banki alapítványok nem folytattak gazdasági tevékenységet. Emiatt nem tekinthető „vállalkozásnak”, mivel nem avatkoztak be az irányított banki társaság tevékenységébe.

104 Ami a közhasznú ágazatokban működő nonprofit szervezeteknek való hozzájárulások kifizetésével járó tevékenységet illeti, az alapítványok által végzett tevékenység nem felel meg valamely vállalkozás által végzett tevékenységnek.

105 Ami azonban a pénzügyi, kereskedelmi, ingatlan- és egyéb vagyoni ügyleteket illeti, amelyek szükségesek vagy hozzájárulnak a banki alapítványok közérdekű vagy társadalmilag hasznos céljainak eléréséhez – amely tevékenységet a 356/90 rendelet 12. cikke alapján jogosultak végezni –, valamely vállalkozás tevékenységének részét képezhetik, amennyiben az áruk és szolgáltatások piacán közvetlen ajánlatot tettek.

106 Végül a banki alapítványokhoz hasonló szervezetek nem minősülnek az EK 87. cikke értelmében „vállalkozásnak”, hacsak közvetlenül nem kínálnak árukat vagy szolgáltatásokat a piacon, azon ügyletek részeként, amelyek szükségesek vagy hozzájárulnak a banki alapítványok közérdekű vagy társadalmilag hasznos céljainak eléréséhez.

b) A Bíróság válasza

107 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a versenyjogban a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozási módjuktól (lásd különösen a C-41/90. sz., Höfner és Elser ügyben 1991. április 23-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-1979. o.] 21. pontját, és a C-264/01., C-306/01., C-354/01. és C-355/01. sz., AOK Bundesverband és társai ügyben 2004. március 16-án hozott ítélet [EBHT 2004., I-2493. o.] 46. pontját).

108 Minden olyan tevékenység gazdasági tevékenységnek minősül, amely áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálatával jár (lásd különösen a C-35/96. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1998. június 18-án hozott ítélet [EBHT 1998., I-3851. o.] 36. pontját, és a C-180/98-C-184/98. sz., Pavlov és társai ügyben 2000. szeptember 12-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-6451. o.] 75. pontját).

109 Leggyakrabban a gazdasági tevékenységet közvetlenül a piacon gyakorolják.

110 Nem lehet azonban kizárni azt az esetet, hogy valamely gazdasági szereplő közvetlen kapcsolatban van a piaccal, és közvetlenül másik szervezet ellenőrzése alatt e szereplőt olyan gazdasági egység részeként, amelyet együtt alkotnak.

111 Ezzel kapcsolatban rá kell mutatni, hogy a részesedések ? még ha irányítást megalapozó részesedésekről is van szó ? birtoklása önmagában nem elegendő ahhoz, hogy gazdasági tevékenységnek lehessen minősíteni a részesedéseket birtokló szervezet tevékenységét, ha az csak a részvényes vagy tag jogállásához kapcsolódó jogok gyakorlásával jár, és az osztalékban részesülés adott esetben csupán a vagyon tulajdonjogának egyszeri haszna.

112 Az a szervezetet azonban, amelyik részesedéssel rendelkezik valamely társaságban, és ténylegesen gyakorolja ezen irányítást azáltal, hogy közvetlenül vagy közvetve beavatkozik a társaság ügyvezetésébe, úgy kell tekinteni, hogy részt vesz az irányított vállalkozás gazdasági tevékenységében.

113 Következésképpen e szervezetet az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett „vállalkozásnak” kell minősíteni.

114 Ennek hiányában valamely vállalkozás két különböző szervezetre való egyszeri szétválasztása, amelyből az egyik közvetlenül gyakorolja a korábbi gazdasági tevékenységet, a második irányítja az első, úgy, hogy teljes mértékben beavatkozik annak ügyvezetésébe, az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályokat megfosztaná hatékony érvényülésüktől. Ahhoz vezetne, hogy a második szervezet az állam által vagy állami forrásból nyújtott támogatásokból vagy más kedvezményekből részesülhetne, és azokat teljesen vagy részben az első javára használhatná, akár a két szervezet által alkotott gazdasági egység érdekében is.

115 Meg kell állapítani, hogy az alapügyben félként szereplő banki alapítványhoz hasonló szervezetnek a banki társaság ügyvezetésébe való beavatkozása megvalósulhat olyan rendszerben, mint amilyen a kérdéses időszakban a 218/90 törvény és a 356/90 rendelet alapján kialakult.

116 E rendszer keretében:

- valamely banki vállalkozás tőkéjét ellenőrző banki alapítványnak biztosítani kell saját maga és az irányított bank közötti „működésbeli folyamatosságot”, de nem végezhet közvetlenül banki tevékenységet;
- e célból a rendelkezéseknek el kell írniuk, hogy a banki alapítvány kezelő szerve vagy az annak megfelelő szerv tagjait kinevezik a banki társaság igazgatóságába és az ellenőrző szerv tagjait a felügyelő bizottságba;
- a banki alapítványoknak a banki társaságokban lévő részesedés bevételeinek meghatározott részét tartalékba kell helyezniük, amelyet e társaságok tőkeemelésének jegyzésére szánnak;
- e tartalékot többek között be lehet fektetni az irányított banki társaságok értékpapírjaiba.

117 E szabályok a banki alapítványok olyan szerepére utalnak, amely túlmutat a befektető tőkebefektetési tevékenységén. Lehetővé teszik ellenőrzési, valamint irányítási és pénzügyi támogatási szerep gyakorlását. E szabályok azt mutatják, hogy szervezeti és működési kapcsolat állt fenn a banki alapítványok és a banki társaságok között, amelyet megerősít a Kincstárért felelős miniszter felügyeleti jogkörének fenntartása, különösen a 356/90 rendelet 14. cikkéhez hasonló rendelkezés alapján.

118 Az alapeljárásban alperes banki alapítvány „vállalkozásnak” való minősítéséhez a nemzeti bíróság feladata dönteni arról, hogy az alapítvány nemcsak irányítást megalapozó részesedéssel rendelkezett a banki társaságban, hanem annak ügyvezetésbe való közvetlen vagy közvetett

beavatkozás révén tényleges irányítást gyakorolt felette.

119 Ami továbbá a banki alapítvány feladatát illeti, amelyet a nemzeti jog a közérdek és társadalmi hasznosság terén rábízott, meg kell különböztetni a nonprofit szervezeteknek fizetett puszta hozzájárulást az e területeken közvetlenül végzett tevékenységtől.

120 A banki alapítványok „vállalkozásnak” való minősítése kizártnak tekinthető, ha a tevékenység csupán a nonprofit szervezeteknek történő hozzájárulás fizetésére szorítkozik.

121 Amint azt a Bizottság megjegyezte, e tevékenység kizárólag szociális jellegű, és nem a piacon más gazdasági szereplőkkel versenyezve végzett tevékenység. E tevékenységgel kapcsolatban a banki alapítvány jótékonyági intézményként jár el, és nem vállalkozásként.

122 Amikor azonban a banki alapítvány a közérdek és társadalmi hasznosság terén saját maga eljárva a nemzeti jog által számára engedélyezett pénzügyi, kereskedelmi, ingatlan- és egyéb vagyoni ügyleteket végzi, amelyek szükségesek vagy hozzájárulnak a banki alapítványra bízott célok eléréséhez, lehetősége van arra, hogy más gazdasági szereplőkkel versenyezve árukat és szolgáltatásokat kínáljon a piacon, például a tudományos kutatás, oktatás, művészet vagy egészségügy terén.

123 E feltételezés szerint, amelyet a nemzeti bíróságnak kell értékelnie, a banki alapítványt vállalkozásnak kell tekinteni, mivel gazdasági tevékenységet fejt ki, és bár az árukat vagy szolgáltatásokat nonprofit célból kínálja, de ezt más, nyereségorientált gazdasági szereplőkkel versenyezve teszi.

124 Ha az alapügyben érintetthez hasonló banki alapítvány „vállalkozásnak” való minősítése a banki társaság irányítása és az ügyvezetésében való részvétele, vagy például a tudományos kutatás, oktatás, művészet vagy egészségügy terén végzett tevékenysége alapján megállapítható, ebből az következik, hogy alkalmazandóak rá az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályok.

125 Következésképpen az első és második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az alapügyben érintett banki alapítványhoz hasonló jogi személyt a kérdéses időszakban alkalmazandó rendszert figyelembe véve a nemzeti bíróság által lefolytatandó vizsgálat eredményeként az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében „vállalkozásnak” lehet tekinteni, amely mint ilyen az említett időszakban az állami támogatásokról szóló közösségi szabályok hatálya alá tartozott.

2. Az EK 87. cikk (1) bekezdése szerinti „állami támogatás” fogalmára vonatkozó harmadik kérdésről

a) A Bíróságnál előterjesztett észrevételek

126 Az alapeljárás alperesei arra hivatkoznak, hogy az 1745/62 törvény 10a. cikkében foglalthoz hasonló intézkedés nem valósít meg állami támogatást az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében. Nem szelektív jellegű intézkedés. Különbőségtétel nélkül támogatja az 1745/62 törvény 10a. cikkében leírt jellemzőkkel rendelkező összes nem üzleti jellegű szervezetet. Általános jellegű intézkedésnek felel meg. Nem teremt kivételt az általános adórendszerben. A nem üzleti jellegű szervezetek különös jellemzői az ilyen típusú szervezetekre korlátozott ágazati szabályozás bevezetését indokolják, a különböző rendszerek közötti belső koherenciához kapcsolódó okok miatt.

127 Az olasz kormány szerint, ha a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az alapeljárásban alperes banki alapítvány jogosult az 1745/62 törvény 10a. cikke szerinti

adómentességre, ezzel együtt a 601/73 rendelet 6. cikke alapján a jogi személyek jövedelemadójának felére történő csökkentésére, a kérdéses adórendelkezést állami támogatásnak kell tekinteni. A vállalkozás kedvezőbb versenyhelyzetbe kerülhet az érintett piacon működő más vállalkozásokkal szemben. A fizetendő adó felére történő csökkentésével a banki alapítványok adóhitelhez jutnak az állammal szemben, mivel a társaság részvényese jogosult azon társaság által kifizetett adó levonására, amely részvényeivel rendelkezik, amely magasabb lenne, mint a csökkentés után fizetendő adó.

128 A Bizottság úgy véli, hogy bármely, az 1745/62 törvény 10a. cikke szerinti mentességhez hasonló intézkedés állami támogatásnak minősíthető. A kedvezményt az állam finanszírozza. Szelektív, mivel a vállalkozás jogi formájára és bizonyos ágazatokban való tevékenységére hivatkozással nyújtják, a szociálisan arra méltó szervezetek támogatására irányozták el, és a rendszer, amelybe illeszkedik természetese és általános szerkezete nem indokolja. Ami a kereskedelemre tett hatás és a versenytorzítás fennállását illeti, ezt a nemzeti bíróságnak kell megítélnie minden egyes ügyben.

b) A Bíróság válasza

129 A harmadik kérdésre való válasz érdekében a nemzeti bíróságnak meg kell adni azon feltételek értelmezésének szempontjait, amelyek alapján az EK 87. cikk (1) bekezdése állami támogatásként értékel valamely nemzeti intézkedést, nevezetesen i. a támogatás állam általi vagy állami forrásból történő finanszírozása, ii. az intézkedés szelektivitása, és iii. a tagállamok közötti kereskedelemre tett hatása és a belső eredő versenytorzítás.

i. A támogatás állam általi vagy állami forrásból történő finanszírozásának feltételéről

130 Az EK 87. cikk (1) bekezdése kiterjed minden, „a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott támogatásra”.

131 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a támogatás fogalma általánosabb, mint a szubvencióé, mivel nemcsak az olyan pozitív juttatásokat foglalja magában, mint maguk a szubvenciók, hanem azon beavatkozásokat is, amelyek különbözőféleképpen könnyítenek a terheken, amelyek általában a vállalkozás költségvetését terhelik, és amelyek ugyanolyan természetűek, és azonos hatásúak anélkül, hogy a szó szoros értelmében szubvenciónak minősülnének (lásd különösen a C-143/99. sz., *Adria-Wien Pipeline* és *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* ügyben 2001. november 8-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-8365. o.] 38. pontját, a C-501/00. sz., *Spanyolország kontra Bizottság* ügyben 2004. július 15-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-6717. o.] 90. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a C-66/02. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben [az EBHT-ban nem tették közzé] 77. pontját).

132 Ebből következően az az intézkedés, amellyel az állami hatóságok adómentességet biztosítanak egyes vállalkozásoknak, amelyek ugyan nem járnak együtt állami források átruházásával, de pénzügyileg kedvezőbb helyzetbe hozzák a kedvezményezettet, mint a többi befizető, állami támogatásnak minősül az EK 87. cikk (1) bekezdése alapján. Ugyanígy minősülhet állami támogatásnak az az intézkedés, amely egyes vállalkozásoknak adócsökkentést vagy egyébként esedékes adófizetés halasztását engedélyezi (lásd a fent hivatkozott *Olaszország kontra Bizottság* ítélet 78. pontját).

133 Következésképpen meg kell állapítani, bármi is legyen a kérdést előterjesztő bíróság válasza a még vitatott kérdésre, miszerint az 1745/62 törvény 10a. cikkében foglalt mentesség az adóelőleget vagy az adót érinti-e, hogy az ilyen nemzeti intézkedés az adott esetben állami támogatási jellegűnek tekintendő.

ii. Az intézkedés szelektivitásának feltételér?

134 Az EK 87. cikk (1) bekezdése tiltja azon támogatásokat, amelyek „bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését elnyben részesítik”, azaz a szelektív támogatásokat.

135 Az alapügyben érintetthez hasonló intézkedés nem alkalmazandó minden gazdasági szereplőre. Ezért nem tekinthető általános pénzügyi vagy gazdasági intézkedésnek (a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ítélet 99. pontja és a C-148/04. sz. Unicredito Italiano ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-11169. o.] 49. pontja).

136 Amint azt a Bizottság helyesen megjegyezte, az érintett adókedvezményt a vállalkozás jogi formájára – közjogi személy vagy alapítvány – és bizonyos ágazatokban való tevékenységére hivatkozással nyújtják.

137 Kivételt teremt az általános adórendszerben anélkül, hogy az adórendszer – amelybe illeszkedik – természete és általános szerkezete indokolná. A kivételt nem támasztja alá az intézkedés logikája vagy az adózás technikája, hanem a nemzeti jogalkotó célkitűzéséből ered, hogy támogassa a szociálisan arra méltó szervezeteket.

138 Az ilyen kedvezmény következésképpen szelektív.

iii. A tagállamok közötti kereskedelem érintettségének és a versenytorzítás feltételeir?

139 Az EK 87. cikk (1) bekezdése az olyan támogatásokat tiltja, amelyek torzítják a versenyt, vagy azzal fenyegetnek, amennyiben érintik a tagállamok közötti kereskedelmet.

140 Annak értékelése keretében, hogy valamely nemzeti intézkedés állami támogatásnak minősítendő-e, nem azt kell megállapítani, hogy a támogatásoknak tényleges hatása van a tagállamok közötti kereskedelemre, hanem csak azt kell megvizsgálni, hogy e támogatások képesek-e hatást gyakorolni a kereskedelemre, és torzítani a versenyt (a C-372/97. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-3679. o.] 44. pontja; a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet 111. pontja, valamint a fent hivatkozott Unicredito Italiano ítélet 54. pontja).

141 Ha az állam által nyújtott támogatás valamely vállalkozás helyzetét megerősíti a Közösségen belüli kereskedelemben versenytársaival szemben, a támogatást olyannak kell tekinteni, mint amely érinti ezt a kereskedelmet (lásd különösen a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet 115. pontját, az Unicredito Italiano ítélet 56. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

142 Ezzel kapcsolatban az a körülmény, hogy valamely gazdasági ágazatot közösségi szinten liberalizálnak, eleget tesz annak a feltételnek, hogy a támogatásnak tényleges vagy potenciális hatást kell tennie a versenyre, illetve a tagállamok közötti kereskedelemre (lásd a C-409/00. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2003. február 13-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-1487. o.] 75. pontját, a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet 116. pontját, az Unicredito Italiano ítélet 57. pontját).

143 Nem szükséges továbbá, hogy a kedvezményezett vállalkozás saját maga részt vegyen a Közösségen belüli kereskedelemben. Ugyanis amikor a tagállam támogatást nyújt valamely vállalkozásnak, a belföldi tevékenység ugyanazon a szinten maradhat vagy növekedhet, ezáltal a többi tagállamban letelepedett vállalkozásoknak az e tagállam piacára való belépési esélyei csökkennek. Másrészt pedig az olyan vállalkozás megerősítése, amely addig nem vett részt a Közösségen belüli kereskedelemben, olyan helyzetbe hozhatja azt, hogy más tagállam piacára be

tud lépni (a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet 117. pontja, valamint az Unicredito Italiano ítélet 58. pontja).

144 Az alapeljárásban a nemzeti bíróság feladata megállapítani, hogy a fent leírt értelmezési tényezőkre tekintettel e két feltétel teljesül-e.

145 E megállapítás sérelme nélkül, meg kell jegyezni, hogy:

– a pénzügyi szolgáltatások ágazatában közösségi szinten fontos liberalizációs folyamat ment végbe, amely fokozta már a Szerződésben elírányzott, a tke szabad áramlásából eredő versenyt (a fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. december 15-én hozott ítélet 119. pontja és az Unicredito Italiano ítélet 60. pontja);

– az alapügyben érintetthez hasonló adókedvezmény a finanszírozás és gazdálkodás tekintetében megerősítheti a banki ágazatban működő, a banki alapítvány és a banki társaság által alkotott gazdasági egység helyzetét;

– úgyszintén megerősítheti a banki alapítvány helyzetét az általa végzett tevékenységek terén, különösen a szociális, tudományos és kulturális területeken.

146 A fent leírt szempontok összességére tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az alapügyben vitatotthoz hasonló osztlékadómentességet a nemzeti bíróság által lefolytatandó vizsgálat eredményeként az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében „támogatásnak” lehet tekinteni.

3. Az EK 43. és 56. cikk szerinti „szabad letelepedés korlátozása” és „a tke szabad áramlásának korlátozása” fogalmára vonatkozó ötödik kérdés?

a) A Bíróságnál elterjesztett észrevételek

147 Az alapeljárás alperesei vitatják az ötödik kérdésben említett eshetőséget, hogy korlátozás történt a banki társaságok javára a szabad letelepedés és a tke szabad áramlása terén. Véleményük szerint az 1745/62 törvény 10a. cikkében foglalthoz hasonló mentesség nem részesíti elnyben e társaságokat, amelyek csupán a bevételben részesülő vállalkozások által fizetendő adó beszedéséért felelsek. E társaságok nem részesülnek semmiféle kedvezményben a szétosztott nyereség után levonandó adó alóli mentesség alapján.

148 Az olasz kormány arra hivatkozik, hogy az alapeljárásban vitatott adókedvezmény miatt az a társaság, amelyben a banki alapítvány részesedéssel rendelkezik, nagyobb befektetésben részesülhet, ami a szabad letelepedés és a tke szabad áramlásának megsértéséhez vezethet, amely az érintett piacon torzulást okozhat.

149 A Bizottság úgy véli, hogy az adókedvezmény nem a banki társaságot, hanem a banki alapítványt részesíti elnyben.

b) A Bíróság válasza

150 Az első három kérdésre adott válaszokat tekintetbe véve, az alapügy tényállására és az alkalmazandó jogra figyelemmel meg kell állapítani, hogy nem szükséges megvizsgálni az ötödik kérdést, bármi is legyen a nemzeti bíróság határozata a kérdéses adókedvezménynek az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályokra tekintettel történő minősítésével kapcsolatban.

151 Ha ugyanis a kérdést elterjeszt? bíróság az adókedvezményt állami támogatásnak min?síti, e kedvezményt meg kell szüntetni, és ezután nem áll majd fenn olyan eltér? bánásmód, amelyet az EK 43. és 56. cikke tekintettel meg lehetne vizsgálni.

152 Ha viszont nem min?síti az adókedvezményt állami támogatásnak, a szabad letelepedés és a t?ke szabad áramlása korlátozásának kérdése nem fog felmerülni.

A költségekr?l

153 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vev? felek számára a kérdést elterjeszt? bíróság el?tt folyamatban lév? eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekr?l. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthet?k meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (második tanács) a következ?képpen határozott:

1) Az alapügyben érintetthez hasonló jogi személyt ? a kérdéses id?szakban alkalmazandó rendszert figyelembe véve ? a nemzeti bíróság által lefolytatandó vizsgálat eredményeként az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében „vállalkozásnak” lehet tekinteni, amely mint ilyen az állami támogatásokról szóló közösségi szabályok hatálya alá tartozott az említett id?szakban.

2) Az alapügyben vitatotthoz hasonló osztalékadó?mentességet a nemzeti bíróság által lefolytatandó vizsgálat eredményeként az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében „támogatásnak” lehet tekinteni.

Aláírások

* Az eljárás nyelve: olasz.